

Pierwsza: — Kumosiu:

Druga: — Coo?

Pierwsza: — Chuopiec umar.

Druga: — Który?

Pierwsza: — Teę, co byu chory.

Wszystkie: — Puacmyz go..

Przy naśladowaniu uwzględniają naturalnie tonację, ale przede wszystkim rytm brzmienia, i nad tem wartoby się zastanowić, czy to nie w tem należałoby szukać powstania metryki? Bo n. p. naśladowując głos przepiórki, wymawiają pierwszą zgłoskę dłużej i z przyciskiem, dwie następne krótko, głos wrony (strach, strach) obydwie długo, afrykanki — pierwszą krótko, drugą dłużej z przyciskiem, a powszechnie k u k u k — pierwszą długo z przyciskiem, drugą krótko, czyli w pierwszym wypadku najczystszy daktyl, w drugim spondej, w trzecim jamb, w czwartym trochej.

Wincenty E. Badura.

O PIAŚCIE.

Na dowód, jak żywo zajmowano się w ostatnich czasach początkami dziejów naszych, dość przypomnieć dzieło Małeckiego o Lechitach, obszerną rozprawę Brücknera o Piaście i poważne studia prof. Potkańskiego: *Lachowie i Lechici* i *Kraków przed Piastami*.

Nie wdając się w rozbiór tych dzieł i wszystkich kwestyi, tam poruszonych, ośmielamy się przedstawić wynik własnych nad tą sprawą dociekań, prowadzonych od lat przeszło dwudziestu i to wynik dotyczący jednego szczegółu.

Poprzednikami Mieczysława I., podług naszych kronikarzy, są Ziemomysł ojciec, dziad Leszek, pradziad Ziemowit i ojciec tego ostatniego Piast, założyciel dynastyi. Wszystko to imiona, z którymi historycy i lingwiści jakoś sobie radzą, bo chociaż dochodzi się do takich wyników, jak n. p., że Mieczysław nie nazywał

się Mieczysławem, lecz Niedźwiedziem (prof. Brückner) albo Mścisławem (dr. Karłowicz), to jednakże wszyscy uznają, że to imiona historyczne, gdyż powtarzają się i później. Piast tylko tak dla historyków, jak i lingwistów dotąd niejasny. Prof. Brückner wyraził nawet przekonanie, że to wymysł. Twierdzi on, że imienia osobowego Piast po prostu nigdy nie było, a gdyby było, to byłoby przewiskiem i znaczyłoby tłuczek, przewisk zaś na owe odległe czasy przypuścić prawie niepodobna. Tłuczek, Rzepka i jakiś Chościszko, ojciec Piasta — to samo przez się zakrawa na bajkę i bajką jest.

Jest najpierw prawdą niezbitą, bo historycznie wiadomą, że byli u nas Piastowie, a skoro się tak nazywali, to również jest rzeczą pewną, że był ktoś między nimi, co pierwszy nazywał się Piastem. Nazwa Piast nie jest tedy bynajmniej zmyśleniem ani kronikarskiem, ani ludowem, jak nie jest fikcją ani Mieczysław I., ani Chrobry, ani Kazimierz W., ani żaden inny Piast, historycznie znany, aż do XVII. w., kiedy ta rodzina wygasła. Nazwę tę odziedziczyli Piastowie po przodkach jeszcze w czasach przedchrześcijańskich i z nią weszli do historii. Historię popiera jak najusilniej lingwistyka.

Lingwistyka wykazała, jak wiadomo, że pewne nazwy miejscowości pozostają w ścisłym związku z imionami i nazwami osób i rodzin. Jak się mówi po dziś dzień wójtów syn lub matczyn kapelusz, tak się mówiło Kraków gród czyli gród Kraka, Lwów gród czyli gród Lwa i stąd te nazwy. Takiego samego pochodzenia i tak samo powstały: Wrocław, Sandomierz, Przemyśl i t. d. Otóż nazwy miejscowości stwierdzają, że imię Piast było u nas niegdyś dość rozpowszechnione. Piast pod Trzebnicą na Śląsku i w tymże kraju Piastenthal (Gross i Klein) to miejscowości, które zapewne mają bezpośredni związek z nazwiskiem rodziny, niegdyś nam panującej. Ale trudniej już łączyć z tą rodziną Piastów wieś i folwark w powiecie radomskim; Piastowo, wieś i folwark w powiecie sierpeckim i tamże Piastowskie Piaski; Piastoszyn, wieś w powiecie tucholskim i folwark w powiecie chojnickim; a trudniej jeszcze wsie i zaścianki w powiecie dziśnieńskim na Litwie, jak Piastun, Piastuny, Piastunówka lub Pistuny, Pistyń na Rusi czerwonej. Były też rodziny tego samego nazwania na Morawie i w Czechach, jak tego niezbitcie dowodzą miejscowości: Pistov, Pisty, Pistovice, co równa się najzupełniej polskim nazwom: Piastów, Piasty i Piastowice, gdyż imię Piast brzmi po czesku Pist.

Lingwistyka stwierdza tedy najzupełniej fakt znany z tradycji i historii, że imię Piast rzeczywiście istniało, a nadto dowodzi, że imię to nie było wyłączną własnością panującej rodziny, lecz miały je także i inne rodziny w Polsce, na Litwie i Rusi, a również na Morawie i w Czechach. Nie jest tedy Piast bynajmniej bajką lub zmyśleniem; chodzić może tylko o to, czy to imię, czy przezwisko i co ono oznacza.

Aby pod tym względem dotrzeć do prawdy, trzeba wejść w tajniki dawnej nomenklatury polskiej, czego wszakże dotąd nie uczyniono.

Jeżeli weźmiemy pod rozwagę miejscowość Piastów, to ona nas poucza, że właściciel nazywał się Piast, od czego Piastów, rozumie się gród lub dwór. To samo dotyczy i miejscowości Piastowo, z tą tylko różnicą, że w tym wypadku należy się domyśleć wyrazu miasto, siedlisko lub pole, tak jak Piastowa rozumiałoby się wieś. Tak samo mamy od imienia Chot miejscowość Chotów i Chotowa (Galicya), od imienia Wiek miejscowość Wieków (1189); od imienia Czech miejscowość Czechów; od imienia Dobr miejscowość Dobrów (1252); od imienia Sob miejscowość Sobów (pow. Tarnobrzeski w Galicyi); od imienia Stasz (1241) miejscowość Staszów; od imienia Miest miejscowość Mstów (1193); od imienia Mir (1244) miejscowość Mirowo; od imienia Dal miejscowość Dalewo; od imienia Gniew miejscowość Gniewowo (1242) (dzisiaj Gniew); od imienia Gorz miejscowość Gorzewo (1253); od imienia Warsz (1289) miejscowość Warszewa (1289, dzisiaj Warszawa); od imienia Włost (1155) miejscowość Włostowa (1254) i Włostowo (1155) i t. d.

A jak rozumieć miejscowości: Piast, Pisty (Piasty), Piastun, Piastuny, Pistuny (Piastuny)? To miejscowości pierwotnie bez nazwy? W miejscowości Piast osiadł Piast, w miejscowości Piastun osiadł Piastun i nazwa jednego i drugiego stała się nazwą miejscowości; w miejscowościach Pisty, Piastuny, Pistuny, osiadło kilku Piastów lub Piastunów i oto od ich imion nazwy miejscowości. Miejscowość Piast powstała tak samo, jak miejscowości: Radosz, Zawichost, Zawój, Mikołaj, Sawa, Odrowąż, Odrzykoń, a miejscowości Pisty, Piastuny, Pistuny, jak miejscowości: Domosławice, Bogumiłowice, Kniazie, Krawce, Laszki, Adamy, Jadachy (Adachy = Adamy), Wawrzyńce, Czechy, Prusy, Tatary, Cygany.

Piast od Piastun różni się tylko dodatkiem un, który jest zwykłym zjawiskiem u imion osobowych. I tak obok Chot,

skąd Chotów, mówiło się Chotun, skąd miejscowość Chotuń (w Czechach); obok Wiel mówiono Wielun, skąd Wieluń (1120); obok Bogusz mówiono Bogun (po rusku Bohun), skąd Bogunowo (1177); obok Miś (Mikołaj), skąd miejscowość Misie (pow. radzyński) mieliśmy Misiun, skąd Misiuny; obok Boruta mówiono Borun, skąd na Litwie Boruny; obok Bartosz mówiliśmy Bartun, skąd nazwisko rodowe Bartunek i t. d. Miejscowość Piestunówka oznacza posiadłość Piestuna tak samo, Faliszówka, Falejówka, Henrykówka, Iwanówka, Janówka, Jakubówka, Jędrzejówka, Kazimirówka, Klimkówka, Laszkówka, posiadłość Falisza (Chwalisza) Faleja (Chwalej), Henryka, Iwana i t. d.

Ruskie Pistryń brzmiałoby po polsku Pieściń z domyślnem gród lub dwór, co znaczy Pieścina gród lub dwór tak samo, jak Wieluń znaczy Wieluna gród lub dwór. Imię zaś Pieścין wywodzi się nie od nominatiwu Piast lecz Piasta; Pieścין rozumie się syn, jak ciotczyn n. p. kapelusz. Tak od imienia Borzęta mamy Borzęcin (1240), dzisiaj Bożęcין rozumie się dwór lub gród, jak od imienia Wierzbięta (1228) pochodzi Wierzbięcין (1235).

Pozostaje nam jeszcze do objaśnienia Piastoszyn. Po tem, cośmy powiedzieli, nazwa zupełnie zrozumiała. Właściciel nazywał się Piastosza, a Piastoszyn to jego gród lub dwór. Co do formy Piastosza zauważyć tylko należy, że jest to Piastosz z żeńskiem zakończeniem podobnie jak jest Piasta obok Piast, jak jest Chota, skąd miejscowość Chocin (Galicya), obok Chot, skąd omawiany już Chotów. Piastosz i Piastosza nie zdziwi nas, jeżeli sobie przypomnimy, że obok Dobrosz (1136) mówiliśmy Dobrosza (1270), że obok Bogusz (1287) mówiliśmy Bogusza (1153), skąd Boguszyn (1065); że obok Wysz (1288) jest Wysza (1259), skąd Wyszyn (1228), że obok Budzisz, skąd Budziszów (1193), było Budzisz, skąd Budziszyn, że obok Zawisz (1264) było Zawisza (1285) i t. d. Imiona, jak Miłosz (1136), Radosz (1245), Jarosz (1245), Wilkosz (1136), Żyrosz (1228), Unosz, Gniewosz i t. d. używały się zawsze i z końcówką żeńską.

Z powyższego wywodu wynika, że nazwa, o którą nam chodzi, brzmiała: Piast, Piasta, Piastun, Piastosz i Piastosza, a brzmienia te zgadzają się najzupełniej z brzmieniami rozlicznych innych nazw.

Zobaczmy teraz, czem są te nazwy, z którymi Piast tak zgodnie idzie w parze? Oto Chot (od czego Chotów, Chotowa)

inaczej Chota a także: Chociesz, Chocisz, Chociech, Chotuch, Chotun, Chotek, Chotko, skąd Chotków i nazwisko Chotkowski — to skrócenie imienia **Chocisław**, co znaczyło wstawiający ukochaną, podobnie jak Ociesław wstawiający ojca, Macisław wstawiający matkę (w skróceniu Macisz, skąd Maciszew i nazwisko Maciszewski), Ciecisław, wstawiający ciotkę; Bracisław, wstawiający brata, w skróceniu Bratko, skąd Bratków i nazwisko Bratkowski) i t. d. Wilk (skąd Wilków) inaczej Wilkosz, Wilczek, Wilczęta, skąd także i owi sławni Wilcy między Odrą a Łabą — to skrócenie imienia **Wilkomir**. Dobr (skąd Dobrów), inaczej Dobrosz, Dobrosza, Dobroch (skąd Dobrochowo (1242), Dobrota (1225) i Dobrosta (1125), wreszcie Dobrzech (skąd Dobrzechów) — to skrócenie imienia Dobrosław, Dobremir (1015), Dobregost (1245) lub Dobrowit (1264). Sob (od czego Sobów), inaczej Soba (1136), Sobiesz (1247), Sobieszka (skąd Sobieszyno (1256), Sobko (1290) i Sobięta (1136) — to skrócenie imienia **Sobiesław**. Stasz (od czego Staszów), inaczej Staś, Staszek, Staszko (1394), Stach (skąd Stachów 1287, 1300), Stanek, Stanko (1293, 1330) — to jak wiadomo skrócenie imienia **Stanisław**. Miest (od czego Mstów) inaczej Mścisz (1276), Mstuj (1015), Mścięta (1243), Mszczuj (1235) — to skrócenie imienia, **Mścisław**, **Mściwój** lub **Mścigniew**. Mir (od czego Mirowo) inaczej Mirosz (od czego Miroszew i nazwisko Miroszewski), Mirzn (1246), Mirzęta (1218) — to skrócenie imienia **Mirosław**. Dal (od czego Dalewo), inaczej Dalesz (1136) i Dalek (1280) — to skrócenie imienia Dalebor (1259). Gniew (od czego Gniewowo), inaczej Gniewosz, Gniewan i Gniewon (1125) i Gniewko (od czego Gniewków 1185) — to skrócenie imienia **Gniewomir** (1120). Warsz (od czego Warszawa) jest niezawodnie skróceniem imienia **Wartosław**. Włost (od czego Włostowo i Włostowa) inaczej Włosciej (1211) i Włoszczon, skąd Włoszczonów (1299) jest skróceniem imienia **Włocisław** lub **Włoscibór** (1260). Skróceniami są i wspomniane wyżej imiona: Bogusz, Bogun z Bogusław; Wysz, Wyszka z Wyszemir; Budzisz z Budzisław; Zawisz, Zawiszka, Zawichost, (Zawich, potem Zawichost, jak Radost z Rada to z Radosław) z Zawisław; Radosz (inaczej Radek 1065, Radziej 1271, Radziech, Radon 1153, Radzisz, Radziesz, Radost i t. d.) z Radosław; Żyrosz (inaczej Żyra 1065, Żyro(n) 1187, Żyroch 1136) z Żyrosław; Wielun (inaczej Wie-

lisz, skąd Wieliszewo 1254), i Wielęta 1293 z Wielimir lub Wielisław; Borun z Borysław.

Okazuje się tedy, że nazwy, z którymi nazwa Piast zgadza się we wszystkich swych odzieniach, są imionami osób, z czego wniosek, że i nazwa Piast jest nie przezwiskiem, lecz imieniem osobowem i to, jak tamte imiona, imieniem skróconem. A jak brzmiało w całości, nie trudno dociec.

Jak Włóścisław skracano na Włosta, w formie żeńskiej na Włosta, Sobiesław na Sob i Soba; Chocisław na Chot i Chota; Gniewomir na Gniew i Gniewa; Wielisław na Wiel i Wiela; Mirosław na Mir i Mira i t. d., tak imię **Pieścisław** musiano skracać na Piast, w formie żeńskiej Piasta.

Jak zamiast Bogusław mówiono Bogun, w formie żeńskiej Boguna, po rusku Bohun, Bohuna. Jak zamiast Borysław mówiono Borun, a potem na wzór starodawny zamiast Bartłomiej mówiono Bartun; zamiast Miś (Mikołaj) Misiun; tak zamiast Pieścisław mówiono Piastun.

Jak obok Radosław używano Radosz, w formie żeńskiej Radosza; obok Miłosław — Miłosz i Miłosza; obok Mirosław — Mirosz i Mirosza; obok Jarosław — Jarosz i Jarosza; tak obok Pieścisław, mówiono Piast, Piastosz i Piastosza.

Rozpatrzenie się w imionach naszych starodawnych poucza nas, że imię Pieścisław mogło się pojawiać jeszcze w takich skróceniach, jak **Piestek**, **Piestko-a** (porów. Bolek, Bolko); **Pieścisz-a** (porów. Bronisz 1230 z Bronisław, Wolisz 1136 z Wolimir 1238, Bolesz 1136 z Bolesław, Wrócisz 1209 z Wrócisław i t. d.)! **Pieścich-a** (porów. Radzich 1209 z Radziszław 1142, Bolech 1136 z Bolesław, Gościch 1234 z Gościsław 1211); **Piastoch-a** (porów. Unoch 1125—1175 z Unisław 1222—1264, Miłoch 1136 z Miłosław, Żyroch 1136 z Żyrosław 1120); **Pieściej-a** (porów. Radziej 1271, Bolej 1218, Uniej 1260). Bożej 1218 z Bożysław); **Pieszczon-a** lub **Pieszczan-a** (porów. Włoszczon i Włoszczan 1298, 1299, Mirzon 1246); **Pieścik** (porów. Radzik 1065, Unik 1125—1275); **Piestuj** (porów. Lutuj 1209 z Lutosław, Mszczuj 1235 z Mścisław); **Piastuta** (porów. Boguła 1136 z Bogusław); **Piech** (porów. Miech z Mieczysław, skąd Miechów, Czech z Czesław, Zdziech 1298, skąd Zdziechów i Zdziechowski ze Zdziestław 1228, Stach ze Stanisław).

Na szczególniejszą uwagę zasługuje skrócenie Piestek, Piestko, co dawniej brzmiało prawie jak Pistek, Pistko, gdyż w wyrazie tym mamy pierwotnie *e* długie, a z długiego *e* wyłoniło się, jak wiadomo, pochylone czyli ścieśnione, wymawiane prawie jak *i*, *y* (porów. mléko, rzéka). Skrócenie to zasługuje na uwagę, gdyż mieliśmy w Prusach Zachodnich za czasów krzyżackich rodzinę szlachecką zwaną Pistko (zob. rozprawę W. Kętrzyńskiego *O narodowości polskiej w Prusiech Zachodnich*. Pamiętnik Akad. Umiej. w Krakowie. 1874. str. 220) i mamy tam miejscowość Pistki (niem. Pistken) (r. 1559). Zresztą jeszcze w XIV. w. używano imienia Pieścisława w postaci Piestko jako imienia chrzestnego, jak świadczy księga miasta Torunia z r. 1394, w której wśród nazwisk czytamy **Piestko** (Pesthko) Krudin (Kętrzyński l. c. str. 211).

Nie ulega tedy najmniejszej wątpliwości, że Piast był i że to nie przezwisko, lecz imię, które w całej rozciągłości brzmiało **Pieścisław**.

Wyraz pieścić znaczyło pierwotnie tyle, co dzierżyć, trzymać, to samo prawie, co dzisiaj jeszcze używane piastować n. p. jakiś urząd. Pieścisław więc jest to samo, co późniejsze Dzierżysław, piastujący sławę. Skrócenia, jak Piast, Piestko, Piastosz, Piastun znaczą oczywiście to samo, podobnie, jak Mirosław, Mir, Mirko, Mirosz, Mirun, jak Radosław, Radosz, Radko, Radost, jak Bolesław, Bolko, Bolech, jak dzisiejsze Władysław, Władzio, Władek lub Stanisław, Stach, Staszek, Staś, Stanek, a w formie żeńskiej Stanisława, Stacha, Staszka, Stasia, Stanka.

Z tłuczkiem, o którym mówi prof. Brückner, ma Piast tylko etymologiczny związek, a co do tego rzecz się ma, jak następuje:

Istnieje w języku polskim podziśdzień wyraz piasta po czesku písta i oznacza ową głowę czyli puszkę u koła, w której tkwią sprychy. Prócz tego posiada język czeski wyraz píst w znaczeniu tłuczek. Wyraz ten brzmiałby po polsku piast i musiał niegdyś w polszczyźnie być, bo od niego właśnie pochodzi piasta kołowa i czasownik pieścić, piastować, w znaczeniu dawniejszem dzierżyć, trzymać i dzisiejszem. Dlaczego czeskie píst (po polsku piast) ma znaczenie tłuczka, zrozumiemy odrazu, skoro tylko sobie przypomnimy, z czego to pierwotnie tłuczki robiono i jak one wyglądały. Przypomnienie to nie trudne, bo lud nasz i dzisiaj takie same tłuczki wyrabia i posiada. Są one zresztą i po naszych domach w powszechnem używaniu. W małym roz-

miarze panie nasze nazywają taki tłuczek mątewką (od mącić), a na Rusi kołotewką (od wyrazu ruskiego kołotyty, po polsku kłócić). I każda z naszych pań wie, jak taki tłuczek powstaje. Drzewa szpilkowe, n. p. świerki, mają tę własność, że w pewnych odstępach pień ma węzły lub główki, z których dokoła wyrastają gałązki, zupełnie na kształt sprych, wychodzących z puszki kołowej. Ucina się młody pień takiego drzewka szpilkowego poniżej główki, potem skraca się tkwiące w niej gałązki do jednakowej długości, obdziera się korę, utnie się u góry pień tak daleko od główki, jak długi chcemy mieć trzonek — i tłuczek gotowy. Słabszy taki piast służy do macenia lub kłócenia płynów i stąd nazwa mątewki i kołotewki; mocniejszy zaś do tłuczenia n. p. ugotowanych ziemniaków i stąd nazwa tłuczek.

Tkwi zatem tak w wyrazie piasta jak i piast pierwotnie to samo znaczenie dzierżenia, trzymania; obydwie różnią się tylko rodzajem i, co z tem pozostaje w związku, pewną modyfikacją tego samego pierwotnie pojęcia.

Jeżeli więc od wyrazu piast (tłuczek) mamy wyraz piasta i pieścić (piastować) w znaczeniu dzierżyć, to rzecz to całkiem naturalna, gdyż w wyrazie piast tkwi pierwotne pojęcie dzierżenia.

Jest tedy między wyrazami pospolitymi piast, piasta, pieścić, piastować, a imieniem własnem, osobowem Piast związek pod względem etymologicznego pochodzenia i pierwotnego tkwiącego w nich pojęcia, ale to imię protoplasty, panującej nam przez tyle wieków z chwałą i pożytkiem rodziny, nie w ten sposób powstało, jakoby ów człowiek z jakichś względów był do tłuczka podobny i dlatego tak go nazwano. Co do tego niema między rzeczownikiem piast (tłuczek), a imieniem osobowem Piast żadnego a żadnego związku. Imię **Piast** powstało przez skrócenie imienia **Pieścisław** — oto nasze twierdzenie, oparte na przytoczonych faktach i znajomości starodawnych imion polskich.

Jak zaś imię osobowe Piast mogło się stać nazwiskiem rodziny, — prawie objaśniać nie trzeba, gdyż ogromna ilość naszych nazwisk rodowych, które codziennie słyszymy, od imion osobowych pochodzi: Zawisza to Zawisław, Mier (Mir) to Mirosław, Bogusz, Bogdanik to Bogusław, Gniewosz to Gniewomir, Włodek to Włodzisław, Wieloch to Wielisław, Wolan to Wolisław; Czech to Czesław; Radek to Radosław; Świętek i Święch to Świętosław; Jarosz to Jarosław; Stanisz, Stach to Stanisław; tak samo Janusz, Janik to Jan; Urbanek to Urban; Adamiec, Jakubiec,

to syn Adama, Jakuba; Jacka, Szymoniak, Matusiak to syn Jacka, Szymona, Matusa. Imię osobowe stawało się nazwiskiem rodzinnem oczywiście wtedy, jeżeli ten, co je posiadał, zaznaczył się czemś takim, że zwrócił na siebie powszechną uwagę; przez niego rodzina stawała się znaną, na niego sama się powoływała lub inni ją tem imieniem powszechnie oznaczali.

Pod tym względem podanie o Piaście nie pozostawiło nas ani na chwilę w jakiegokolwiek wątpliwości. Stał się on sławnym i głośnym powszechnie w rodzinie swej i w całym narodzie, ale oczywiście nie przez to, że chłopom najlepsze wyrabiał wozy. Kołodziejstwo jego i wieśniactwo jest baśnią, której źródło dla każdego widoczne.

Od chwili, jak imię to stało się nazwiskiem rodziny panującej, nikt zwłaszcza w Wielkopolsce, gdzie ono było najślynniejsze, nie śmiał go sobie nadawać. Stało się też z biegiem czasu niezrozumiałem. Fantazya ludzka, jak zwykle, pragnęła uchylić zasłony i wtedy nasunął się związek imienia z wyrazem piasty u koła. Nic innego — mówiła sobie wtedy fantazya — tylko musiał być kołodziejem, a więc i wieśniakiem, skoro się tak nazywa. Piast stał się głośnym i sławnym w swej rodzinie i w swym narodzie nie przez kołodziejstwo i wieśniactwo, lecz przez to, że był założycielem dynastji. Tak o nim mówią nasi kronikarze, a wiadomość tę naszych kronikarzy popierają postronne fakta historyczne.

Między Piastem, a Mieczysławem I., który w r. 963 zasiada już na tronie, mamy trzech Piastowiczów (Ziemowit, Leszek i Ziemomysł). Przyjawszy dla każdego z nich po lat 30, bo taki jest, ogólnie biorąc, okres życia ludzkiego, a dojdziemy do r. 873. Data to bardzo ważna, bo w tym czasie zaszedł wypadek w dziejach naszych, wypadek znany ze współczesnego źródła, a mianowicie z „Żywota św. Metodego“. W żywocie tym czytamy, że „książę pogański, bardzo potężny, w ziemi Wiślan siedzący, dręczył chrześcian i z nich się naśmiewał; posłał tedy do niego (Metody), mówiąc: dobrzeby ci było, synu, ochrzcić się na swojej ziemi, abys nie był ochrzczon poniewoli, jako jeniec w cudzej ziemi; co się też — kończy pisarz — wypełniło“. Na tronie wielkomorawskim zasiadał wtedy, jak wiadomo, sławny Świętopełk. Jeżeli tedy spełniło się to, co Metody przepowiedział, to nie kto inny, tylko Świętopełk podjął wyprawę przeciw pogańskiemu księciu, pobił go i wziął do niewoli. W niewoli został książę Wiślan ochrzczony i już ziemi ojczystej nie oglądał. Jeżeli do tego dodamy opowiadanie naszego Gallusa, podług którego nadzwyczajni jacyś cudzoziemcy (hospites) wzgardzeni zostali przez Popiela władcę, a przy-

jęci przez jego podwładnego Piasta, cud uczynili, syna Ziemiowita mu postrzygli, a potem stało się, że władcę Popiela Pan nad pany ze szczętem zagładził (cum sobole radicitus extirpavit), Ziemiowita zaś na tron wyniósł, to prawda dziejowa staje nam żywcem przed oczyma. Owym potężnym księciem Wiślan na Podkarpaciu, któremu ulega i książę Piast, władca Polan, jest Popiel. Przeciw Popielowi niechętnemu wierze chrześcijańskiej występuje do walki Świętopełk, a wspiera go w tem Piast, książę Polan, u którego owi hospites znaleźli posłuch t. j. przychylność dla chrześcijaństwa. Popiel pobity dostaje się do niewoli i w niej trzymany umiera, a Piast czy jego syn obejmuje dzielnicę Popielową i zostaje naczelnym księciem polskim, niema bowiem o tem wzmianki, żeby ziemia Wiślan przeszła pod panowanie Świętopełka. Stać się to mogło, jak to z całą ścisłością wykazał p. Potkański w swej rozprawie „Kraków przed Piastami“, między r. 874 a 879, a zatem w chwili, kiedy Piast mógł rzeczywiście żyć i działać.

Jak Piast, tak nie jest także zmyśleniem, ani żona jego Rzepka, ani ojciec Chościszko, ani Popiele, ani Lechowie, ani Wanda, ani Krak(us), ale o tem już chyba kiedyś indziej.

S. Matusiak.

Przezwiseka rymowane do imion.

(Zebrane w Sułkowicach i Mogilanach).

Bartłomeju trzymaj dupę na płomieniu!
Dyjonizy hejze nize!
Frańciszk, zagrąjciez mi na pysku!
Frańcis ku, naucce mie po frańcusku.
Franek, ukrád matce obarzanek.
Franek, ozbiu zbąnek, pozbiérá! czupecki, włożył do dupecki.
Hanka pasła baranka, przyleciał wilcosek, ujád ji cycosek. S.¹⁾
Hanka pasła baranka pod bożą męką, janiół ji sie ukázá!,
do Betlejëm jiś kázá!; una się go zlékła, do Betlejëm uciekła. M.

¹⁾ S = słyszane tylko w Sułkowicach; M = tylko w Mogilanach.